TEISINGUMO TEISMO (trečioji kolegija) SPRENDIMAS

2020 m. birželio 18 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Europos Sąjungos pilietybė – Direktyva 2004/38/EB – 5, 10 ir 20 straipsniai – Trečiosios šalies piliečio, Sąjungos piliečio šeimos nario, teisė atvykti į valstybę narę – Tokios teisės turėjimo įrodymas – Sąjungos piliečio šeimos nario leidimo gyventi šalyje kortelės turėjimas – Leidimo nuolat gyventi šalyje kortelės turėjimas“

Byloje C-754/18

dėl *Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság* (Budapešto administracinių ir darbo bylų teismas, Vengrija) 2018 m. lapkričio 21 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2018 m. gruodžio 3 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Ryanair Designated Activity Company

prieš

Országos Rendőr-főkapitányság

TEISINGUMO TEISMAS (trečioji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkė A. Prechal, teisėjai L. S. Rossi, J. Malenovský (pranešėjas), F. Biltgen ir N. Wahl,

generalinis advokatas M. Szpunar,

posėdžio sekretorė C. Strömholm, administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2019 m. gruodžio 5 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

– *Ryanair Designated Activity Company*, atstovaujamos A. Csehó, Á. Illés, Á. Kollár ir V. Till, *ügyvédek*,

– Vengrijos vyriausybės, atstovaujamos M. Z. Fehér, M. M. Tátrai ir Zs. Wagner,

– Čekijos vyriausybės, atstovaujamos M. Smolek, J. Vláčil ir A. Brabcová,

– Graikijos vyriausybės, atstovaujamos L. Kotroni,

– Europos Komisijos, atstovaujamos E. Montaguti, Zs. Teleki ir J. Tomkin,

* Proceso kalba: vengrų.

susipažinęs su 2020 m. vasario 27 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/38/EB dėl Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių teisės laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje, iš dalies keičiančios Reglamentą (EEB) Nr. 1612/68 ir panaikinančios [d]irektyvas 64/221/EEB, 68/360/EEB, 72/194/EEB, 73/148/EEB, 75/34/EEB, 75/35/EEB, 90/364/EEB, 90/365/EEB ir 93/96/EEB (OL L 158, 2004, p. 77; klaidų ištaisymas OL L 274, 2009, p. 47; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 5 t., p. 46), 5, 10 ir 20 straipsnių ir 1990 m. birželio 19 d. Šengene pasirašytos ir 1995 m. kovo 26 d. įsigaliojusios Konvencijos dėl Šengeno susitarimo, 1985 m. birželio 14 d. sudaryto tarp Beniliukso ekonominės sąjungos valstybių, Vokietijos Federacinės Respublikos ir Prancūzijos Respublikos vyriausybių dėl laipsniško jų bendrų sienų kontrolės panaikinimo, įgyvendinimo (OL L 239, 2000, p. 19; specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 2 t., p. 9) (toliau – KŠSĮ) 26 straipsnio išaiškinimo.

2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant *Ryanair Designated Activity Company* (toliau – *Ryanair*) ir *Országos Rendőr-főkapitányság* (Nacionalinės policijos generalinė direkcija, Vengrija) ginčą dėl šiai bendrovei skirtos baudos.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

Direktyva 2004/38

3 Direktyvos 2004/38 5 ir 8 konstatuojamosiose dalyse nustatyta:

„5) Visų Sąjungos piliečių teisė laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje turėtų būti suteikiama ir jų šeimos nariams, neatsižvelgiant į pilietybę, jei ta teise naudojamasi [tam, kad teise būtų galima naudotis] pagal objektyvius laisvės ir orumo reikalavimus. <…>

<…>

8) Siekiant palengvinti šeimos narių ne valstybės narės piliečių laisvą judėjimą, tie, kurie jau gavo leidimo gyventi šalyje kortelę, turėtų būti atleisti nuo reikalavimo gauti įvažiavimo vizą, numatytą 2001 m. kovo 15 d. Tarybos reglamente (EB) Nr. 539/2001, nustatančiame trečiųjų šalių, kurių piliečiai, kirsdami išorines sienas, privalo turėti vizas, ir trečiųjų šalių, kurių piliečiams toks reikalavimas netaikomas, sąrašus [(OL L 81, 2001, p. 1; ir klaidų ištaisymas OL L 258, 2018, p. 7; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 4 t., p. 65)], arba, kai taikytina, atitinkamuose nacionaliniuose teisės aktuose.

<…>“

4 Direktyvos 2004/38 I skyriaus „Bendrosios nuostatos“ esančio 3 straipsnio „Naudos gavėjai“ 1 dalyje numatyta:

„Ši direktyva taikoma visiems Sąjungos piliečiams, kurie atvyksta į kitą valstybę narę, kurios piliečiai jie nėra, ir <…> jų šeimos nariams, kurie juos lydi arba prisijungia prie jų [arba pas juos atvyksta].“

5 Minėtos direktyvos II skyriaus „Išvažiavimo ir įvažiavimo teisė“ 5 straipsnyje „Įvažiavimo teisė“ nustatyta:

„1. Nepažeidžiant nuostatų dėl kelionės dokumentų, taikomų nacionaliniam pasienio patikrinimui [taikomų patikrinimui prie nacionalinių sienų], valstybės narės suteikia [galiojančią] tapatybės kortelę ar [galiojantį] pasą turintiems Sąjungos piliečiams ir [galiojantį] pasą turintiems šeimos nariams [, kurie nėra valstybės narės piliečiai,] teisę įvažiuoti į jų teritoriją.

Sąjungos piliečiams netaikomas įvažiavimo vizos ar lygiaverčio formalumo reikalavimas.

2. Šeimos nariai, kurie nėra valstybės narės piliečiai, turi turėti įvažiavimo vizą pagal [Iš šeimos narių, kurie nėra valstybės narės piliečiai, gali būti reikalaujama turėti įvažiavimo vizą tik] pagal Reglamento [Nr. 539/2001] nuostatas arba, kai taikytina, nacionalinės teisės aktus. Pagal šią direktyvą iš tokių šeimos narių, kurie turi 10 straipsnyje nurodytą galiojančią leidimo gyventi šalyje kortelę, nereikalaujama turėti vizos.

<…>“

6 Tos pačios direktyvos III skyrius „Teisė gyventi šalyje“ apima, be kitų, 7, 9 ir 10 straipsnius.

7 Direktyvos 2004/38 7 straipsnyje „Teisė gyventi šalyje ilgiau kaip tris mėnesius“ nurodyta:

„1. Visi Sąjungos piliečiai turi teisę gyventi kitos valstybės narės šalyje [teritorijoje] ilgiau kaip tris mėnesius, jei jie:

<…>

2. Šio straipsnio 1 dalyje nurodyta gyvenimo šalyje teisė taikoma šeimos nariams, kurie nėra valstybės narės piliečiai, lydintiems ar vykstantiems kartu su Sąjungos piliečiu priimančiojoje valstybėje narėje [lydintiems Sąjungos pilietį ar pas jį atvykstantiems į priimančiąją valstybę narę] <…>

<…>“

8 Šios direktyvos 9 straipsnio „Šeimos nariams, kurie nėra valstybės narės piliečiai, taikomi administraciniai formalumai“ 1 dalyje numatyta:

„Valstybės narės išduoda leidimo gyventi šalyje kortelę Sąjungos piliečio šeimos nariams, kurie nėra valstybės narės piliečiai, jei planuojamas gyvenimo šalyje laikotarpis yra ilgesnis kaip trys mėnesiai.“

9 Minėtos direktyvos 10 straipsnio „Leidimo gyventi šalyje kortelių išdavimas“ 1 dalyje nustatyta:

„Teisė gyventi šalyje Sąjungos piliečio šeimos nariams, kurie nėra valstybės narės piliečiai, patvirtinama išduodant dokumentą, vadinamą „Sąjungos piliečio šeimos nario leidimo gyventi šalyje kortele“, ne vėliau kaip per šešis mėnesius nuo paraiškos pateikimo dienos. <…>“

10 Tos pačios direktyvos IV skyriuje „Nuolatinio gyvenimo šalyje teisė“ yra, be kitų, 16 ir 20 straipsniai.

11 Direktyvos 2004/38 16 straipsnio „Bendra taisyklė Sąjungos piliečiams ir jų šeimos nariams“ 1 ir 2 dalyse nurodyta:

„1. Sąjungos piliečiai, kurie priimančiojoje valstybėje narėje legaliai gyveno ištisinį penkerių metų laikotarpį, turi nuolatinio gyvenimo joje teisę. <…>

2. Šio straipsnio 1 dalis taip pat taikoma šeimos nariams, kurie nėra valstybės narės piliečiai ir legaliai gyveno priimančiojoje valstybėje narėje su Sąjungos piliečiu ištisinį penkerių metų laikotarpį.“

12 Šios direktyvos 20 straipsnio „Leidimo nuolatos gyventi šalyje kortelė šeimos nariams, kurie nėra valstybės narės piliečiai“ 1 ir 2 dalyse numatyta:

„1. Per šešis mėnesius po paraiškos pateikimo nuolatinio gyvenimo šalyje teisę turintiems šeimos nariams, kurie nėra valstybės narės piliečiai, valstybės narės išduoda leidimo nuolatos gyventi šalyje kortelę. Leidimo nuolatos gyventi šalyje kortelė automatiškai atnaujinama kas 10 metų.

2. Paraiška leidimo nuolatos gyventi šalyje kortelei gauti pateikiama iki pasibaigus galioti leidimo nuolatos gyventi [prieš pasibaigiant galioti leidimo gyventi] šalyje kortelei. <…>“

KŠSĮ

13 KŠSĮ II antraštinė dalis „Kontrolės panaikinimas prie vidaus sienų ir asmenų judėjimas“ apima, be kita ko, 6 skyrių, skirtą šioje antraštinėje dalyje numatytos sistemos gretutinėms priemonėms. Šiame skyriuje yra tik vienas straipsnis – 26 straipsnis, kurio 1 dalies b punkte ir 2 dalyje nurodyta:

„1. Susitariančiosios Šalys įsipareigoja, atsižvelgdamos į įsipareigojimus, prisiimtus prisijungus prie 1951 m. liepos 28 d. Ženevos konvencijos dėl pabėgėlių statuso su pakeitimais, padarytais 1967 m. sausio 31 d. Niujorko protokolu, į nacionalinės teisės aktus įtraukti šias taisykles:

<…>

b) Vežėjas, naudodamasis visomis reikiamomis priemonėmis, privalo užtikrinti, kad oro ar jūrų keliais vežamas užsienietis turėtų kelionės dokumentus, kurių reikalaujama atvykstant į Susitariančiųjų Šalių teritorijas.

2. Susitariančiosios Šalys, atsižvelgdamos į įsipareigojimus, prisiimtus prisijungus prie 1951 m. liepos 28 d. Ženevos konvencijos dėl pabėgėlių statuso su pakeitimais, padarytais 1967 m. sausio 31 d. Niujorko protokolu, ir į savo konstitucinę teisę, įsipareigoja taikyti baudas vežėjams, kurie oro ar jūrų keliais iš trečiosios valstybės į jų teritorijas veža užsieniečius, neturinčius reikiamų kelionės dokumentų.“

Vengrijos teisės aktai

14 Pagrindinės bylos aplinkybėms taikytinos redakcijos 2006 m. gruodžio 18 d. *Szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkezö személyek beutazásáról és tartózkodásáról szólo 2007. évi I. törvény* (2007 m. Įstatymas Nr. I dėl asmenų, turinčių teisę laisvai judėti ir apsigyventi, atvykimo į šalį ir gyvenimo joje) 3 straipsnio 2–4 dalyse nustatyta:

„2. Šeimos narys, kuris yra trečiosios šalies pilietis ir lydi [Europos ekonominės erdvės (EEE)] valstybės pilietį ar Vengrijos pilietį arba atvyksta pas EEE valstybės pilietį ar Vengrijos pilietį, gyvenantį Vengrijos teritorijoje, turi teisę atvykti į Vengrijos teritoriją, jei jis turi galiojantį kelionės dokumentą, kuris buvo išduotas ne anksčiau nei prieš 10 metų ir kurio galiojimo trukmė yra bent 3 mėnesiais ilgesnė nei numatyta išvykimo data, taip pat, nebent pagal tiesiogiai taikomo [Sąjungos] teisės akto ar tarptautinės konvencijos nuostatas būtų numatyta kitaip, jei jis turi galiojančią vizą, suteikiančią teisę būti šalyje numatytą laikotarpį, kurio trukmė neviršija 90 dienų per 180 dienų laikotarpį (toliau – numatytas buvimo šalyje laikotarpis, kurio trukmė neviršija 90 dienų).

3. Į Vengrijos teritoriją kaip šeimos nariui taip pat leidžiama atvykti bet kuriam asmeniui, kuris yra trečiosios šalies pilietis, jei jis turi galiojantį kelionės dokumentą, kuris buvo išduotas ne anksčiau nei prieš 10 metų ir kurio galiojimo laikas yra bent 3 mėnesiais ilgesnis nei numatyta išvykimo data, taip pat, nebent pagal tiesiogiai taikomo [Sąjungos] teisės akto ar tarptautinės konvencijos nuostatas būtų numatyta kitaip, jei jis turi galiojančią vizą, suteikiančią teisę būti šalyje numatytą laikotarpį, kurio trukmė neviršija 90 dienų.

<…>

4. 2 ir 3 dalyse nurodyti asmenys gali atvykti į Vengrijos teritoriją be vizos, jei jie turi šiame įstatyme numatytą dokumentą, patvirtinantį teisę gyventi šalyje, arba leidimo gyventi šalyje kortelę, kurią [EEE] susitarimo valstybė išdavė trečiosios šalies piliečiui, EEE valstybės piliečio šeimos nariui.“

15 Pagrindinės bylos aplinkybėms taikomos redakcijos 2006 m. gruodžio 18 d. *Harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi II. törvény* (2007 m. Įstatymas Nr. II dėl trečiųjų šalių piliečių atvykimo į šalį ir gyvenimo joje; *Magyar Közlöny* 2007/1, 2007 m. sausio 5 d.) 69 straipsnio 1 ir 5 dalyse numatyta:

„1. Visi vežėjai, kurie oro ar jūrų keliais arba reguliariais kelių transporto maršrutais veža trečiosios šalies pilietį į Vengrijos teritoriją arba kerta Vengrijos teritoriją veždami keleivius į kitą paskirties šalį, prieš pradedami vežti turi įsitikinti, kad trečiosios šalies pilietis turi galiojantį kelionės dokumentą, kurio reikalaujama atvykstant į šalį arba vykstant per ją tranzitu, ir atitinkamais atvejais – kad jis turi galiojančią vizą, suteikiančią teisę būti šalyje ne ilgesnį kaip 90 dienų laikotarpį.

<…>

5. Visiems vežėjams, kurie nevykdo 1 dalyje nustatyto įpareigojimo, skiriama administracinė bauda, kurios dydį nustato specialios teisės nuostatos.

<…>“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

16 2017 m. spalio 9 d. Budapešto (Vengrija) Ferenco Listo oro uosto policija atliko keleivių, atvykusių *Ryanair* vykdomu skrydžiu iš Londono (Jungtinė Karalystė), patikrinimą. Per šį patikrinimą ji konstatavo, kad vienas iš keleivių, Ukrainos pilietis, turintis ne biometrinį pasą, Sąjungos piliečio šeimos nario leidimo gyventi šalyje kortelę, kurią pagal Direktyvos 2004/38 10 straipsnį išdavė, bet vėliau panaikino Jungtinė Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystė, ir galiojančią leidimo nuolat gyventi šalyje kortelę, kurią taip pat išdavė Jungtinė Karalystė pagal šios direktyvos 20 straipsnį, neturėjo vizos.

17 Manydama, kad dėl to šis keleivis neturi visų kelionės dokumentų, kurių reikalaujama norint atvykti į Vengrijos teritoriją, policija neleido jam to padaryti ir pareikalavo *Ryanair* nuskraidinti jį atgal į Londoną. Be to, ji nusprendė, kad *Ryanair*, kaip oro vežėjas, nesiėmė būtinų priemonių užtikrinti, kad tas keleivis turi reikalaujamus kelionės dokumentus, ir dėl šios priežasties skyrė šiai bendrovei 3 000 EUR baudą.

18 Dėl šio sprendimo *Fővárosi Közigazgatási és* Munkaügyi *Bíróság* (Budapešto administracinių ir darbo bylų teismas, Vengrija) paduotame skunde *Ryanair* teigė, kad pagal Direktyvos 2004/38 5 straipsnį atitinkamas keleivis turėjo teisę atvykti į Vengrijos teritoriją be vizos, nes jis turi Jungtinės Karalystės pagal šios direktyvos 20 straipsnį išduotą leidimo nuolat gyventi šalyje kortelę. Visų pirma *Ryanair* tvirtino, kad nors pagal minėtos direktyvos 5 straipsnį atleidimui nuo pareigos gauti vizą nustatytas reikalavimas, kad trečiosios šalies pilietis turėtų Sąjungos piliečio šeimos nario leidimo gyventi šalyje

kortelę, nurodytą tos pačios direktyvos 10 straipsnyje, tačiau tik asmeniui, kuris prieš tai buvo gavęs tokią kortelę, vėliau gali būti išduota leidimo nuolat gyventi šalyje kortelė. Iš to ji padarė išvadą, kad nagrinėjamų nuostatų konteksto analizė leidžia manyti, kad atleidimas nuo vizos galioja ir tuo atveju, kai trečiosios šalies pilietis turi leidimo nuolat gyventi šalyje kortelę. *Ryanair* taip pat manė, kad tokios kortelės turėjimas savaime laikytinas pakankamu įrodymu, kad šis trečiosios šalies pilietis turi Sąjungos piliečio šeimos nario statusą. Galiausiai ji pridūrė, kad bet kuriuo atveju vežėjas neturi teisės papildomai tikrinti šeiminių ryšių, siejančių suinteresuotąjį asmenį su Sąjungos piliečiu, todėl vežėjas negali būti baudžiamas už tai, kad neatliko tokių papildomų patikrinimų.

19 Vengrijos nacionalinės policijos generalinė direkcija, teigia, kad, atvirkščiai, Direktyvos 2004/38 5 straipsnis turi būti aiškinamas pažodžiui, o tai reiškia, kad nuo pareigos turėti vizą norint atvykti į valstybių narių teritoriją atleidžiami tik trečiųjų šalių piliečiai, kurie turi Sąjungos piliečio šeimos nario leidimo gyventi šalyje kortelę, kurios pats pavadinimas parodo jų šeiminio ryšio su Sąjungos piliečiu buvimą. Be to, tuo remdamasi ji padarė išvadą, kad negali būti laikoma, kad leidimo nuolat gyventi šalyje kortelės, kuri nėra numatyta šios direktyvos 10 straipsnyje, turėjimas atleidžia jos turėtoją nuo tokios pareigos. Galiausiai ji nusprendė, kad juo labiau taip yra tuo atveju, kai leidimo nuolat gyventi šalyje kortelę išdavė valstybė narė, kuri, kaip ir Jungtinė Karalystė, tuo metu, kai klostėsi pagrindinės bylos faktinės aplinkybės, nepriklausė Šengeno erdvei. Todėl toks vežėjas, kaip *Ryanair*, gali būti baudžiamas pagal KŠSĮ 26 straipsnį, jeigu jis nepatikrino, ar tokią leidimo nuolat gyventi šalyje kortelę turintis asmuo turi vizą.

20 Atsižvelgdamas į šiuos argumentus, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pirmiausia paaiškina, kad jam kyla abejonių dėl to, ar Direktyvos 2004/38 5 straipsnį reikia aiškinti pažodžiui, ar jo tekstą reikia aiškinti atsižvelgiant į jo kontekstą. Šiuo klausimu jis, visų pirma, pažymi, kad pagal šią direktyvą teisė nuolat gyventi šalyje suvokiama kaip „sustiprinta“ teisė, suteikiama trečiųjų šalių piliečiams, kurie yra Sąjungos piliečio šeimos nariai ir kurie jau pasinaudojo teise gyventi valstybės narės teritorijoje ištisinį penkerių metų laikotarpį.

21 Antra, šiam teismui kyla klausimas dėl Direktyvos 2004/38 5 straipsnyje numatyto atleidimo nuo pareigos gauti vizą apimties, ir jis siekia išsiaiškinti, ar jį reikia suprasti taip, kad juo gali pasinaudoti trečiųjų valstybių piliečiai, kurie yra Sąjungos piliečio šeimos nariai, neatsižvelgiant į tai, kokia valstybė narė jiems išdavė leidimo gyventi šalyje kortelę, ar, atvirkščiai, jis turi būti suprantamas kaip taikomas tik tiems trečiųjų šalių piliečiams, kurie turi Šengeno erdvei priklausančios valstybės narės išduotą leidimo gyventi šalyje kortelę. Šiuo klausimu jis pažymi, kad tuo metu, kai klostėsi bylos faktinės aplinkybės, Jungtinė Karalystė buvo Šengeno erdvei nepriklausanti Sąjungos valstybė narė.

22 Trečia, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, jog tuo atveju, jeigu Direktyvos 2004/38 5 straipsnį reikėtų aiškinti taip, kad jame numatytas atleidimas nuo vizos taikomas trečiųjų šalių piliečiams, turintiems leidimo nuolat gyventi šalyje kortelę, kurią išdavė Šengeno erdvei nepriklausanti valstybė narė, jis nori sužinoti, ar tokia kortelė yra pakankamas ją turinčio asmens teisės atvykti be vizos į kitos valstybės narės teritoriją įrodymas, ar būtina, kad suinteresuotasis asmuo pateiktų papildomus dokumentus, patvirtinančius jo šeiminius ryšius su Sąjungos piliečiu.

23 Galiausiai, ketvirta, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas abejoja dėl vežėjams pagal KŠSĮ 26 straipsnį tenkančios pareigos tikrinti trečiųjų valstybių piliečių, kurie yra Sąjungos piliečio šeimos nariai ir kurie oro ar jūrų keliais juda iš vienos valstybės narės į kitą, kelionės dokumentus apimties. Dėl šio aspekto jis klausia, pirma, ar „kelionės dokumentai“, kurių turėjimą pagal šį straipsnį jie privalo patikrinti, apima tik dokumentus, įrodančius, kad šie asmenys turi teisę atvykti į kitos valstybės narės teritoriją, ar jie apima ir kitus dokumentus, ne tik patvirtinančius jų šeiminius ryšius su Sąjungos piliečiu. Antra, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla klausimas, kokių pasekmių gali kilti, jei nesilaikoma šios patikrinimo pareigos.

24 Tokiomis aplinkybėmis *Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság* (Budapešto administracinių ir darbo bylų teismas) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar [Direktyvos 2004/38] 5 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinama taip, kad taikant šią direktyvą šeimos narys, turintis 10 straipsnyje numatytą galiojančią leidimo gyventi šalyje kortelę arba 20 straipsnyje nurodytą leidimo nuolat gyventi šalyje kortelę, atleidžiamas nuo pareigos turėti vizą atvykstant į valstybės narės teritoriją?

2. Tuo atveju, jei atsakymas į pirmąjį klausimą būtų teigiamas, ar Direktyvos 2004/38 5 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinama taip pat, kai asmuo, kuris yra Sąjungos piliečio šeimos narys ir neturi kitos valstybės narės pilietybės, įgijo teisę nuolat gyventi Jungtinėje Karalystėje ir būtent ši valstybė išdavė jam leidimo nuolat gyventi šalyje kortelę? Kitaip tariant, ar asmuo, turintis Jungtinės Karalystės išduotą šios direktyvos 20 straipsnyje nurodytą leidimo nuolat gyventi šalyje kortelę, atleidžiamas nuo pareigos turėti vizą, neatsižvelgiant į tai, kad šioje valstybėje narėje nėra taikomas nei minėtos direktyvos 5 straipsnio 2 dalyje nurodytas [Reglamentas Nr. 539/2001], nei [2016 m. kovo 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2016/399 dėl taisyklių, reglamentuojančių asmenų judėjimą per sienas, Sąjungos kodekso (Šengeno sienų kodeksas) (OL L 77, 2016, p. 1)]?

3. Jeigu atsakymas į pirmąjį ir antrąjį klausimus būtų teigiamas, ar turima leidimo nuolat gyventi šalyje kortelė, išduota pagal Direktyvos 2004/38 20 straipsnį, turėtų būti savaime laikoma pakankamu įrodymu, kad kortelės turėtojas yra Sąjungos piliečio šeimos narys ir, nesant būtinybės papildomai patikrinti arba patvirtinti, kaip šeimos narys turi teisę atvykti į kitos valstybės narės teritoriją ir iš jo nereikalaujama turėti vizos pagal šios direktyvos 5 straipsnio 2 dalį?

4. Jei atsakymas į trečiąjį klausimą būtų neigiamas, ar KŠSĮ 26 straipsnio 1 dalies b punktas <…> turi būti aiškinamas taip, kad oro vežėjas privalo ne tik patikrinti kelionės dokumentus, bet ir nustatyti, ar keleivis, kuris keliauja su leidimo nuolat gyventi šalyje kortele, numatyta Direktyvos 2004/38 20 straipsnyje, atvykimo momentu iš tiesų yra Sąjungos piliečio šeimos narys?

5. Jei atsakymas į ketvirtąjį klausimą būtų teigiamas:
   a) ar tuo atveju, jeigu oro vežėjas negali nustatyti, ar keleivis, kuris keliauja su leidimo nuolat gyventi šalyje kortele, numatyta Direktyvos 2004/38 20 straipsnyje, atvykimo momentu iš tiesų yra Sąjungos piliečio šeimos narys, vežėjas privalo atsisakyti šį asmenį įlaipinti į orlaivį ir vežti į kitą valstybę narę?
   b) ar tuo atveju, kai oro vežėjas nepatikrina šios aplinkybės arba neatsisako vežti keleivio, kuris negali įrodyti savo, kaip šeimos nario, statuso, – nors, kita vertus, turi leidimo nuolat gyventi šalyje kortelę, – šiam vežėjui už tai gali būti skirta bauda pagal [KŠSĮ] 26 straipsnio 2 dalį?“

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl pirmojo klausimo

25 Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar Direktyvos 2004/38 5 straipsnio 2 dalį reikia aiškinti taip, kad dėl šios direktyvos 20 straipsnyje nurodytos leidimo nuolat gyventi šalyje kortelės turėjimo asmuo, kuris nėra valstybės narės pilietis, tačiau yra Sąjungos piliečio šeimos narys ir turi tokią kortelę, atleidžiamas nuo pareigos gauti vizą, kad galėtų atvykti į valstybių narių teritoriją.

26 Šiuo klausimu Direktyvos 2004/38 5 straipsnio 2 dalies pirmame sakinyje nustatyta, kad iš Sąjungos piliečio šeimos narių, kurie nėra valstybės narės piliečiai, gali būti reikalaujama turėti įvažiavimo vizą tik pagal Reglamentą Nr. 539/2001 arba nacionalinės teisės aktus, o antrame sakinyje numatyta, kad pagal šią direktyvą iš tokių šeimos narių, kurie turi jos 10 straipsnyje nurodytą galiojančią leidimo gyventi šalyje kortelę, nereikalaujama turėti vizos.

27 Šios nuostatos tekste nėra minima leidimo nuolat gyventi šalyje kortelė, nurodyta Direktyvos 2004/38 20 straipsnyje. Vis dėlto tai, kad tokios nuorodos nėra, savaime neįrodo, kad, *a contrario*, Sąjungos teisės aktų leidėjas siekė netaikyti Sąjungos piliečio šeimos nariams, turintiems leidimo nuolat gyventi šalyje kortelę, atleidimo nuo šios direktyvos 5 straipsnio 2 dalyje numatytos pareigos gauti vizą, kad galėtų atvykti į valstybių narių teritoriją.

28 Šiomis aplinkybėmis, remiantis suformuota jurisprudencija, minėtą nuostatą reikia aiškinti atsižvelgiant ne tik į jos formuluotę, bet ir į kontekstą ir teisės akto, kuriame ji įtvirtinta, tikslus (2005 m. birželio 7 d. Sprendimo *VEMW ir kt.*, C-17/03, EU:C:2005:362, 41 punktas ir 2019 m. kovo 26 d. Sprendimo *SM* (Vaikas, kuriam taikoma Alžyro *kafala*), C-129/18, EU:C:2019:248, 51 punktas).

29 Pirma, kalbant apie Direktyvos 2004/38 5 straipsnio 2 dalies kontekstą, reikia pažymėti, kad, viena vertus, šios direktyvos 10 straipsnyje nurodyta leidimo gyventi šalyje kortelė ir minėtos direktyvos 20 straipsnyje nurodyta leidimo nuolat gyventi šalyje kortelė – abi yra dokumentai, kurių turėjimas Sąjungos piliečio šeimos nariams, kurie nėra valstybės narės piliečiai, yra teisės gyventi į šalyje, taigi ir atvykti į valstybių narių teritoriją įrodymas,.

30 Konkrečiau kalbant, reikia nurodyti, kad Direktyvos 2004/38 10 straipsnyje nurodyta kortelė, kaip matyti iš šios direktyvos 9 straipsnio 1 dalies, yra valstybių narių išduotas dokumentas siekiant patvirtinti, kad suinteresuotieji asmenys turi šios direktyvos 7 straipsnio 2 dalyje numatytą teisę gyventi šalyje ilgiau kaip tris mėnesius.

31 Direktyvos 2004/38 20 straipsnyje nurodyta kortelė yra, remiantis šio straipsnio 1 dalimi, valstybių narių išduotas dokumentas, kai suinteresuotieji asmenys turi teisę nuolat gyventi šalyje, kaip tai numatyta šios direktyvos 16 straipsnio 2 dalyje.

32 Tačiau iš minėtos direktyvos 8 konstatuojamosios dalies, į kurią atsižvelgiant reikia aiškinti jos 5 straipsnio 2 dalį, matyti, kad Sąjungos piliečio šeimos nariai, kurie jau yra gavę „kurią nors“ leidimo gyventi šalyje kortelę, turėtų būti atleisti nuo pareigos gauti vizą, kad galėtų atvykti į valstybių narių teritoriją. Taigi matyti, kad būtent pagal Direktyvos 2004/38 nuostatas gauta leidimo gyventi šalyje kortelė, nesvarbu kuri, pateisina jų atleidimą nuo pareigos gauti vizą.

33 Kita vertus, kaip išplaukia iš Direktyvos 2004/38 16 straipsnio 2 dalies, leidimo nuolat gyventi šalyje teisė įgyjama su sąlyga, kad šeimos nariai su atitinkamu Sąjungos piliečiu teisėtai gyveno priimančiojoje valstybėje narėje ištisinį penkerių metų laikotarpį, o tai neišvengiamai reiškia, kad jiems prieš tai buvo suteikta teisė gyventi toje valstybėje narėje ilgiau kaip tris mėnesius.

34 Be to, iš Direktyvos 2004/38 20 straipsnio 2 dalies matyti, kad leidimo nuolat gyventi šalyje kortelė gali būti išduodama tik tiems asmenims, kurie prieš tai yra gavę Sąjungos piliečio šeimos nario leidimo gyventi šalyje kortelę.

35 Tuo remiantis darytina išvada, kad Sąjungos piliečio šeimos nariai, kuriems išduodama leidimo nuolat gyventi šalyje kortelė, neišvengiamai yra asmenys, kurie, kaip Sąjungos piliečio šeimos nario leidimo gyventi šalyje kortelės turėtojai, prieš tai buvo atleisti nuo Direktyvos 2004/38 5 straipsnio 2 dalyje numatytos pareigos gauti vizą.

36 Antra, dėl šia direktyva siekiamo tikslo reikia pažymėti, kad, kaip jau yra nurodęs Teisingumo Teismas, ja siekiama užtikrinti laipsnišką Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių, kurie neturi valstybės narės pilietybės, integraciją į valstybės narės, kurioje jie apsigyveno, visuomenę (šiuo klausimu žr. 2011 m. gruodžio 21 d. Sprendimo *Ziolkowski ir Szeja*, C-424/10 ir C-425/10, EU:C:2011:866, 38 ir 41 punktus ir 2018 m. balandžio 17 d. Sprendimo *B ir Vomero*, C-316/16 ir C-424/16, EU:C:2018:256, 51 ir 54 punktus).

37 Tačiau su tokiu tikslu būtų nesuderinama, jeigu, Sąjungos piliečio šeimos nariams įgijus teisę nuolat gyventi šalyje, dėl to jiems nebebūtų taikomas atleidimas nuo pareigos gauti vizą, kuriuo jie, kaip Sąjungos piliečio šeimos nario leidimo gyventi šalyje kortelės turėtojai, naudojosi prieš įgydami šią teisę nuolat gyventi šalyje.

38 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į pirmąjį klausimą reikia atsakyti, kad Direktyvos 2004/38 5 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinama taip, kad dėl šios direktyvos 20 straipsnyje nurodytos leidimo nuolat gyventi šalyje kortelės turėjimo asmuo, kuris nėra valstybės narės pilietis, tačiau yra Sąjungos piliečio šeimos narys ir turi tokią kortelę, atleidžiamas nuo pareigos gauti vizą, kad atvyktų į valstybių narių teritoriją.

Dėl antrojo klausimo

39 Antruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 2004/38 5 straipsnio 2 dalį reikia aiškinti taip, kad dėl šios direktyvos 20 straipsnyje nurodytos leidimo nuolat gyventi šalyje kortelės turėjimo Sąjungos piliečio šeimos narys, kuris ją turi, atleidžiamas nuo pareigos gauti vizą, kai šią kortelę išdavė Šengeno erdvei nepriklausanti valstybė narė.

40 Pirmiausia reikia pažymėti, kad Šengeno erdvei taikytinose nuostatose aiškiai nurodyta, jog jos nedaro poveikio Sąjungos piliečių ir juos lydinčių ar pas juos atvykstančių šeimos narių judėjimo laisvei, kurią, kaip generalinis advokatas pažymėjo savo išvados 38–40 punktuose, garantuoja, be kita ko, Direktyva 2004/38.

41 Šiuo klausimu reikia konstatuoti, kad apskritai ši direktyva vienodai taikoma visoms valstybėms narėms, nesvarbu, ar jos priklauso Šengeno erdvei, ar ne.

42 Dėl minėtos direktyvos 5 straipsnio 2 dalies pažymėtina, kad joje nėra jokios konkrečios nuorodos į Šengeno erdvę: nesvarbu, ar siekiant taikyti toje nuostatoje numatytą atleidimą nuo pareigos gauti vizą, jeigu leidimo gyventi šalyje kortelė buvo išduota šiai erdvei priklausančios valstybės narės, ar, atvirkščiai, netaikyti tokio atleidimo asmenims, turintiems valstybės narės, nepriklausančios šiai erdvei, išduotą leidimo gyventi šalyje kortelę.

43 Iš to matyti, kad atleidimas nuo Direktyvos 2004/38 5 straipsnio 2 dalyje numatytos pareigos gauti vizą taikomas ne tik Sąjungos piliečio šeimos nariams, turintiems Šengeno erdvei priklausančios valstybės narės išduotą leidimo gyventi šalyje kortelę arba leidimo nuolat gyventi šalyje kortelę.

44 Tokį aiškinimą patvirtina Direktyvos 2004/38 5 straipsnio 2 dalies kontekstas.

45 Iš tiesų šios direktyvos 3 straipsnio 1 dalyje įtvirtintoje „bendroje nuostatoje“ numatyta, kad ta direktyva taikoma visiems Sąjungos piliečiams, kurie atvyksta į kitą valstybę narę, kurios piliečiai jie nėra, arba joje gyvena, ir juos lydintiems ar pas juos atvykstantiems jų šeimos nariams.

46 Iš to visų pirma matyti, kad aiškinant Direktyvos 2004/38 5 straipsnio 2 dalį bet kuris kiekvieno Sąjungos piliečio šeimos narys turi teisę reikalauti būti atleidžiamas nuo šioje nuostatoje numatytos pareigos gauti vizą. Tačiau jeigu būtų daromas skirtumas tarp tokių šeimos narių atsižvelgiant į valstybę narę, kuri jiems išdavė leidimo nuolat gyventi šalyje kortelę, kai kuriems iš jų toks atleidimas būtų netaikomas, o tai prieštarautų minėtai nuostatai, siejamai su šios direktyvos 3 straipsnio 1 dalimi.

47 Todėl į antrąjį klausimą reikia atsakyti, kad Direktyvos 2004/38 5 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinama taip, kad dėl šios direktyvos 20 straipsnyje nurodytos leidimo nuolat gyventi šalyje kortelės turėjimo Sąjungos piliečio šeimos narys, kuris ją turi, atleidžiamas nuo pareigos gauti vizą, kai šią kortelę išdavė Šengeno erdvei nepriklausanti valstybė narė.

Dėl trečiojo klausimo

48 Trečiuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar Direktyvos 2004/38 20 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad šiame straipsnyje nurodytos leidimo gyventi šalyje kortelės turėjimas yra pakankamas įrodymas, kad šios kortelės turėtojas turi Sąjungos piliečio šeimos nario statusą, todėl suinteresuotasis asmuo turi teisę atvykti į valstybės narės teritoriją, nesant būtinybės papildomai patikrinti arba patvirtinti, nes jis atleidžiamas nuo pareigos gauti vizą pagal tos direktyvos 5 straipsnio 2 dalį?

49 Šiuo klausimu iš pačios Direktyvos 2004/38 20 straipsnio 1 dalies teksto matyti, kad valstybės narės gali išduoti leidimo nuolat gyventi šalyje kortelę tik tiems asmenims, kurie turi Sąjungos piliečio šeimos nario statusą.

50 Tuo remiantis darytina išvada, kad tam, jog valstybė narė išduotų leidimo nuolat gyventi šalyje kortelę, ji būtinai iš anksto turėjo patikrinti, ar atitinkamas asmuo turi tokį statusą.

51 Todėl nereikia papildomai tikrinti šio statuso.

52 Be to, kaip jau yra pažymėjęs Teisingumo Teismas, Direktyvos 2004/38 10 straipsnyje nurodytos leidimo gyventi šalyje kortelės išdavimas prilygsta formaliam atitinkamo asmens faktinės ir teisinės padėties atsižvelgiant į šią direktyvą konstatavimui (šiuo klausimu žr. 2011 m. liepos 21 d. Sprendimo *Dias*, C-325/09, EU:C:2011:498, 48 punktą; 2014 m. gruodžio 18 d. Sprendimo *McCarthy ir kt.*, C-202/13, EU:C:2014:2450, 49 punktą ir 2018 m. birželio 27 d. Sprendimo *Diallo*, C-246/17, EU:C:2018:499, 48 punktą).

53 Pagal analogiją reikia pripažinti, kad minėtos direktyvos 20 straipsnyje numatytos leidimo nuolat gyventi šalyje kortelės išdavimas taip pat yra formalus atitinkamo asmens padėties konstatavimas, patvirtintas šiuo dokumentu.

54 Iš to matyti, kad leidimo nuolat gyventi šalyje kortelė savaime gali patvirtinti, kad šios kortelės turėtojas turi Sąjungos piliečio šeimos nario statusą.

55 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į trečiąjį klausimą reikia atsakyti, kad Direktyvos 2004/38 20 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad šiame straipsnyje nurodytos leidimo gyventi šalyje kortelės turėjimas yra pakankamas įrodymas, kad šios kortelės turėtojas turi Sąjungos piliečio šeimos nario statusą, todėl suinteresuotasis asmuo turi teisę atvykti į valstybės narės teritoriją, nesant būtinybės papildomai patikrinti arba patvirtinti, nes jis atleidžiamas nuo pareigos gauti vizą pagal tos direktyvos 5 straipsnio 2 dalį.

Dėl ketvirtojo ir penktojo klausimų

56 Atsižvelgiant į atsakymą į trečiąjį klausimą, į šiuos du klausimus atsakyti nereikia.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

57 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (trečioji kolegija) nusprendžia:

1. **2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/38/EB dėl Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių teisės laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje, iš dalies keičiančios Reglamentą (EEB) Nr. 1612/68 ir panaikinančios [d]irektyvas 64/221/EEB, 68/360/EEB, 72/194/EEB, 73/148/EEB, 75/34/EEB, 75/35/EEB, 90/364/EEB, 90/365/EEB ir 93/96/EEB, 5 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinama taip, kad dėl šios direktyvos 20 straipsnyje nurodytos leidimo nuolat gyventi šalyje kortelės turėjimo asmuo, kuris nėra valstybės narės pilietis, tačiau yra Sąjungos piliečio šeimos narys ir turi tokią kortelę, atleidžiamas nuo pareigos gauti vizą, kad atvyktų į valstybių narių teritoriją.**

2. **Direktyvos 2004/38 5 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinama taip, kad dėl šios direktyvos 20 straipsnyje nurodytos leidimo nuolat gyventi šalyje kortelės turėjimo Sąjungos piliečio šeimos narys, kuris ją turi, atleidžiamas nuo pareigos gauti vizą, kai šią kortelę išdavė Šengeno erdvei nepriklausanti valstybė narė.**

3. **Direktyvos 2004/38 20 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad šiame straipsnyje nurodytos leidimo gyventi šalyje kortelės turėjimas yra pakankamas įrodymas, kad šios kortelės turėtojas turi Sąjungos piliečio šeimos nario statusą, todėl suinteresuotasis asmuo turi teisę atvykti į valstybės narės teritoriją, nesant būtinybės papildomai patikrinti arba patvirtinti, nes jis atleidžiamas nuo pareigos gauti vizą pagal tos direktyvos 5 straipsnio 2 dalį.**

Parašai.